

jien
nimxi fis-skiet minsi,"

Kemm huwa iebes kultant li tbidel b'mod għaqli l-ħsieb, forsi mhux dejjem tkun mifhum għax ikun hemm ċerta prattici li jkunu ndraw? Kif jikkwadraw xi wħud minn dawn il-poeziji f'dan is-sens?

Għandek tkun taf mingħajr ma ninstema' wisq filosofiku illi l-ħsieb poetiku tiegħi bosta drabi twieled mid-Dubbu li jien inqis bħala dik il-molla li tnebbet il-kurzita'. U dan sa mill-ewwel poezija tiegħi li ħarbixt fl-1963. Kontinwament nagħmel djalogu eżistenzjali miegħi innifsi u dwari innifsi. Riflessjonijiet klawstrofobiċi interni mħallta ma' dimensjonijiet esterni li xi minn daqqiet iwasslu għall-assurd u għall-figura tal-barrani u tal-jien fl-oppost ma' ħaddieħor. Jien hu dak li hu. Għalhekk inqis il-poeziji tiegħi bħala forma ta' awto-biografija.

5. Is-snin sittin jafu l-bidu tal-Moviment Qawmien Letterarju, bl-iskop li tippromwovi l-letteratura u l-kultura Maltija. Naturalment f'din il-Pagna mhux l-ewwel darba li semmejna dan iż-żmien eċitanti, eżempju ma' Charles Flores, fil-Pagna Letterarja tal-25 ta' Frar 2018 kienet deheret intervista li għamit mal-awtur Joseph Grech u oħrajn. Inti kont wieħed mill-fundaturi ta' dan il-Moviment. X'tgħidilna dwar l-esperjenza tiegħek u illum 50 sena wara liema xejriet forsi tħoss li għandhom jinbidlu?

Kienu s-snin tas-sittin jiet meta, taħt l-influwenza ispiratriċi ta' temi u żviluppi letterarji barranin, inħasset il-ħtieġa li l-letteratura u l-kultura Maltija toħroġ mill-fosdqa tagħha, twessa' l-orizzonti, u tegħleb l-indifferenza tal-poplu in ġenerali dwar l-ilsien u l-letteratura ta' pajjiżna. Kien dan li nebbah kotra ta' żgħażaġħ (jien inkluz) li jfittxu merġħat kreattivi godda minn daww tradizzjonali u esperjenzi differenti fejn jesprimu u jippromuovu fix-xogħlijiet artistici tagħhom il-ħsibijiet u l-aspirazzjonijiet tagħhom.

Kien b'dan il-għan fejjiedi li twaqqaf il-Moviment Qawmien Letterarju u jien kburi li kont niffirma parti minnu. Mingħajr turija ta' nostalgija żejda, naħseb li lill-ġenerazzjonijiet ta' kittieba li ġew warajna servihom ta' siwi immens.

6. Il-Festival tal-Letteratura Maltija tal-2018. Inti kont wieħed mill-partecipanti flimkien ma' Clare Azopardi, Juana Adcock, Massimo Barilla, mill-Italja), Aslı Erdoğan mit-Turkija, Jean-Rémy Gandon minn Franza), Ali Thareb minn Babil, l-Iraq u oħrajn. Awturi li ħafna drabi kellhom impat soċjali daqs kemm hu letterarju. Dwar dan il-festival tajna ħarsa kif għamilna anke fi snin oħrajn u tkellimna fost oħrajn dwar is-sabiħ tat-traduzzjoni tax-xogħlijiet ta' xulxin eċċ. X'inhil l-esperjenza tiegħek f'dan il-festival?

L-esperjenza tiegħi f'dak il-Festival kienet waħda ottimali. Apparti l-partecipazzjoni tiegħi fih bil-qari ta' poeziji, ħadt gost nisma' lill-partecipanti l-oħra; b'mod speċjali lit-Torka Aslı Erdoğan li tagħha xtrajt xogħlijiet tradotti għall-Ingliż. Fosthom "The City in Crimson Cloak" li għogobni ħafna. Għalija dak l-istess Festival kien ukoll okkażjoni speċjali għaliex laqqgħani mal-awtur Walid Nabhan fejn, fost oħrajn, iddiskutejna l-poezija Iżlamika. Ma kontx nafu qabel u ma kontx naf bih. Izda sirt nafu aktar wara li qrajt ix-xogħlijiet tiegħu kollha, komprijż tezi li nkitbet minn studenta dwaru. Personalment ngħoddu bħala wieħed mill-awturi ewlenin fil-kitba tal-proża fil-Malti.

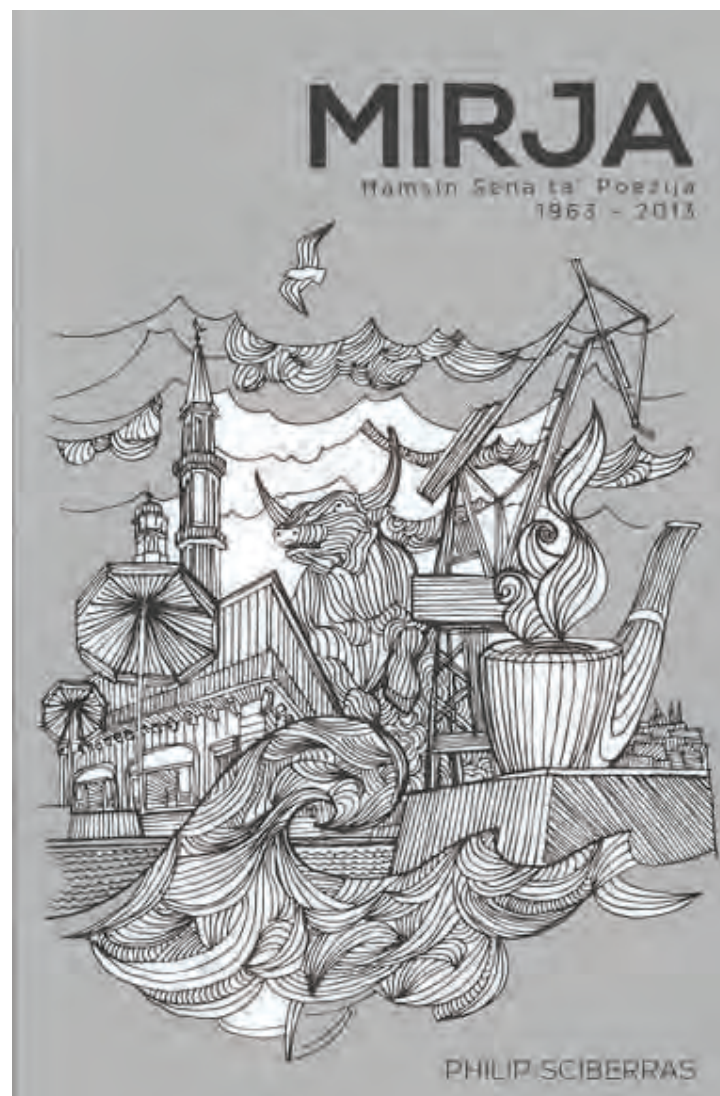
7. Inti vjaġġajt ħafna. Waħda mill-vjaġġi partikolari kienet fl-Unjoni Sovjetika fl-1985. Pero' li xtaqt nistaqsi huwa dwar il-poezija "Lil Pushkin" (li inti kont ktibt fl-1965), u giet tradotta għar-Russu mill-brava Yana Psaila. Din il-poezija giet mogħtija rikonoxximent f'Konkurs Internazzjonali b'tifkura u gieh tal-poeta Rusu Alexander Pushkin organizza mill-Istitut Statali Rusu f'Moska. Xi jfisser għalik dan il-għarfien?

Meta kont għadni żagħżuġħ bdejt nitgħallem il-lingwa Russa. Kien proprju Pushkin li ħajjarni nagħmel dan ħa nkun nista' naqra l-poeziji tiegħu fl-original. Miet fi dwell ta' eta' żgħira izda warajh ħalla teżor ta' versi u kienu dawn li nebbhuni niddedikalu poezija fl-imbiegħed 1965. Matul is-sena kurrenti ikkuntattjani l-brava traduttriċi Yana Psaila li talbitni nibgħatilha din il-poezija ħalli titraduċiha u tibgħata f'konkurs f'gieh Pushkin li nżamm f'Moska. Inħallik timmagine l-hena u l-ferħ tiegħi meta għarrfitni li sew il-poezija tiegħi kif ukoll it-traduzzjoni tagħha ngħataw Ċertifikat ta' gieh mill-Istitut Statali Rusu. Għandek tkun taf li jien qarrej devot tal-kittieba Russi klassiċi ta' kull bixra letterarja.

8. Bejn l-1979 u l-1987 kont Membru Parlamentari. Dwar dan il-perjodu qrajna bosta pero' aktar milli dwar dawn iż-żminijiet xtaqt aktar nistaqsi x'ifissru għalik l-esperjenzi li kellek.ma' bosta persuni li m'għadhomx magħna fosthom il-Perit Mintoff, Is-sinjorina Agatha Barbara, Ġuże' Cassar, Philip Muscat, Guido Demarco, Censu Tabone Din il-pożizzjoni laqqgħatek ma' bosta personalitajiet. U forsi wkoll għandek xi tifikriet oħra li xtaqt taqsam magħna.

Fost il-persunaġġi politiċi kollha li semmejt l-aktar tifikriet li ngħożż jibqgħu daww mal-Perit Duminiku Mintoff. Niftakarni naħdem fil-qrib miegħu meta jien kont konsulent legali tal-Malta Shipbuilding u hu kien spicċa minn Prim Ministru u kap tal-partit. Dak iż-żmien kien inqaleb krejn fil-baċir meta dan kien qiegħed jinħatt minn fuq vapur Olandiż u għamel ħsara kbira.

Ħdimt fuq dak il-każ sitt xhur shaħ sakemm fl-aħħar intlaħaq qbil dwar ir-rizarċiment tad-danni. Dan dejjem flimkien mal-Perit. Abbozzajt il-ftelim, gieh iffirmat u sar il-ħlas. Dakinhar stess waqt laqgħa fil-Parlament, u filwaqt li kont qiegħed

inkellem lill-Prim Ministru Karmenu Mifsud Bonnici u lil Guze' Cassar, gieh Mintoff fuqna u qallhom biex jifirħu li tal-bicċa xogħol. Nistqarr li bqajt imbellah nisma' dan it-tifhir mingħand Mintoff izda fil-ġewwieni tiegħi kont kuntent immens tant li l-ghejja kollha għebet minn fuq f'tebqa ta'għajn.

U bir-raġun. Kelma bħal dik ġejja mingħand bniedem ta' kalibru u li wieħed jirrispetta tiswa doppju.

Għal xi snin qabel ma sirt Imħallef għażilni bħala avukat tiegħu dwar il-każ tal-post ta' Delimara.

Bqajt inżuru wara li spicċajt bl-età minn Imħallef fil-Għarix fejn kien ikellimni dwar l-istorja ta' Malta u wrieni l-awtobiografija tiegħu fuq numru ta' pitazzi bil-qoxra tal-wicċ tal-irġejjen Ingliżi.

9. "hejjem il-ħrief minn fosthom u għannaqhomli u x'ħin tarahom mghabbra, sabbarhomli f'ħodon il-ħniena tiegħek, kabbarhomli ħa jnisslu merħliet godda, seddaqhomli"

Dik hija silta mill-poezija tiegħek, "Merħla". Xi tfisser għalik il-familja?

Kemm thabat u stinkajt f'ħajti biex wasalt fejn wasalt. Kien hemm żmien fejn, minħabba l-impenji wiesgħa tiegħi, lill-uliedi ma rajthomx jikbru.

U t-tifkura ta' dan iweġġani qatigħ. Pattejt għal dan inuqqas billi sa minn twelidhom għadni ma nftamtx minn neputijiet. Niggarantilek li ċ-Ċertifikati u l-onorificenzi kollha li rċevajt f'ħajti ma jisbqux l-għożża u l-imħabba li taf tnissillek il-familja. Dejjem aħjar tard milli qatt.